

El «betlem», admirable signe de la tendresa de Déu

Una herència franciscana

Celebram per a Nadal d'enguany, germanes i germans estimats, **el vuitè centenari del primer «Betlem»** de la història, obra de sant Francesc d'Assís a la localitat italiana de Greccio, que ha donat vigència i continuïtat a la llarga tradició dels «betlems» a la nostra terra mallorquina i arreu del món. N'han estat custodis i promotors especialment les **comunitats de frares franciscans i monges franciscanes**, els quals, amb el seu missatge i la seva creativitat sobre el Naixement de Jesús, han sabut plasmar en el cor de la nostra cultura el signe admirable de la tendresa d'un Déu que es fa home com nosaltres en una cultura marcada per l'acollida i la indiferència alhora, com ja va succeir en temps de Jesús.

Després de 800 anys, **aquest fet emblemàtic continua viu entre nosaltres i ha creat tradició**, la que d'any en any, de Nadal en Nadal, decora les nostres esglésies i llars familiars, institucions públiques i espais privats, on la figura humil de l'Infant Jesús apareix de forma molt discreta posant enmig dels ambients, fins i tot dels més seculars, un detall de tendresa que ens fa obrir els ulls i enardir el cor perquè entenguem que aquest és el missatge cristià també avui, i no el de la mentida, la crispació i la violència. Quan va néixer Jesús -diuen les cròniques del moment- hi havia pau a tot el món conegut. Que bé, si **deixant-lo néixer ara**, en ple segle XXI, som capaços d'acollir-lo havent superat també tots els enfrontaments bèl·lics a la seva terra de Palestina, a la castigada Ucraïna, en la violència institucionalitzada a tants d'altres llocs i en les agressions entre nosaltres.

La tradició dels 800 anys del **primer «betlem»**, iniciativa i obra del diaca sant Francesc d'Assís, ara és rebuda amb goig i agraïment per la nostra generació perquè volem que sigui una realitat entre nosaltres de major actualitat l'anunci del naixement de Jesús, com ho va ésser en aquell moment històric en el qual -segons escriu el biògraf Tomàs de Celano- recordant que aqueixa nit s'afegí a l'escena simple i plena d'emoció el do d'una visió meravellosa: un dels presents veu ajagut a la menjadora el mateix Infant Jesús. Diu que d'aquell *«betlem del Nadal de 1223, tots tornaren a casa plens d'alegria»*.

Representar amb senzillesa la bellesa de la nostra fe

Comenta el papa Francesc que sant Francesc d'Assís «va realitzar **una gran obra d'evangelització amb la simplicitat d'aquest signe**. La seva ensenyança ha penetrat en els cors dels cristians i es manté fins els nostres dies com un do genuí de representar amb senzillesa la bellesa de la nostra fe. D'altra part, el mateix lloc on va néixer el **primer “betlem”** expressa i evoca aquests sentiments. Greccio s'ha convertit en un refugi per a l'ànima que s'amaga en la roca per a deixar-se embolcallar en el silenci» (AS 3).

I afegeix el papa Francesc: *«per què el “betlem” suscita tanta admiració i ens commou? En primer lloc, perquè manifesta la tendresa de Déu. Ell, el Creador de l'univers, s'abaixa a la nostra petitesa. El do de la vida, sempre misteriós per a nosaltres, ens captiva encara més veient que **Aquell que va néixer de Maria és la font i protecció de cada vida**. En Jesús, el Pare ens ha donat *un germà* que ve a cercar-nos quan estam desorientats i perdem el rumb; *un amic fidel* que sempre està a prop de nosaltres; ens ha donat *el seu Fill* que ens perdona i ens aixeca del pecat»* (ibíd.). És simptomàtic que, entre nosaltres, imbuïts en una cultura que desplaça el fet religiós, aquesta admiració pel misteri de Nadal i tot el que representa, encara ens commogui, i la tradició del «**betlem**» es mantengui viva. *No serà que en el fons hi ha en moltes persones la recerca d'un sentit que retorna a la veritat que convenç i a la humilitat que anima a viure?* Probablement, per allò de patir una fe vergonyant, molts ho senten però no ho diuem, la qual cosa els priva de viure-ho. Hem d'ésser més valents i més sincers, i serem més coherents i més feliços.

Què podem aprendre contemplant el betlem?

Aquesta escenificació tan senzilla, feta d'elements del medi natural, vegetal i animal, on una parella jove, **Maria i Josep**, viu el goig del fill que neix en unes circumstàncies ben originals, no hi ha dubte que és una forta interpel·lació a tota la nostra societat tan donada a *tudar*, a l'*ostentació* i a les *diferències socials*, perquè desfà de dalt a baix totes les pretensions d'abús de poder i d'aprofitament del poble en benefici d'interessos particulars o partidistes. Fins i tot, els savis **Reis Mags**, tan representats arreu en colcades i adoracions, tan admirats i estimats pels infants, són representats amb la humilitat del qui s'agenolla reconeixent Déu en la petitesa d'un infant a la casa familiar.

Què podem aprendre, contemplant la família de Natzaret en una cova de la Palestina actual, a la ciutat de Betlem, que és allà on segons els profetes havia de néixer el Messies? Què han de contemplar avui els nostres ulls en l'austeritat i pobresa d'aquesta cova, on només hi habiten com a refugi els animals i que ara ha rebut uns nous inquilins en el moment en el qual els ha de néixer el primer fill?

No hi ha dubte que en una transposició del temps, avui no els veim només a ells i als pastors que van a adorar l'Infant Jesús que ha nascut, sinó que hi descobrim **pobles enfrontats, murs que separen** i impedeixen la convivència pacífica entre veïns d'un mateix poble i, sobretot recentment, una **guerra fratricida**, una catàstrofe humanitària, una matança indiscriminada d'innocents, uns habitatges i uns hospitals desfets pels bombardejos, semblant la mort entre totes les edats i entre l'atordiment i l'horror dels qui s'hi veuen amenaçats... *Què se n'està fent de la terra de Jesús? Quin «betlem» construiríem avui contemplant-la i quines imatges hi posaríem en escena?*

El betlem, un gest eloqüent a favor de la pau

El «betlem» que va idear i construir sant Francesc a Greccio, el tenia molt definit i era un indiscutible **gest a favor de la pau**. El «betlem» en si mateix ja era la mostra d'una proposta que podem fer realitat viva a cada casa, a cada església, a cada lloc on es representa. Per això, que bé que puguem anunciar aquest eslògan d'«**un betlem a cada casa!**» per *exposar al públic la nostra fe i donar-ne a conèixer les arrels*. Cada casa, cada església, cada lloc on hi sigui, pot ésser un testimoni viu de **la tendresa de Déu manifestada en Jesús**, l'infant que neix en un indret carregat d'història, de present i de futur, però sempre amb el distintiu de la pau. Visitant els diferents betlems que hi ha a la nostra illa, descobrirem la bellesa de l'art, testimoni de la bellesa de la fe dels qui al llarg dels segles van deixar una petjada de pau i senzillesa de cor que no s'ha esborrat. Sant Francesc d'Assís en fa pregària quan demana ésser ell mateix instrument de pau.

Anirà bé que la recitem amb ell, en públic i en particular, a casa, a l'església o a qualsevol altre lloc on ens trobem, també davant d'un «**betlem**». Us la facilito perquè la pugueu resar:

«Senyor, feis de mi un instrument de la vostra pau: que on hi ha odi, jo hi posi amor; que on hi ha ofensa, jo hi posi perdó; que on hi ha discòrdia, jo hi posi unió; que on hi hagi dubte, jo hi posi la fe; que on hi hagi error, jo hi posi la veritat; que on hi desesperació, jo hi posi esperança; que on hi ha tenebra, jo hi posi la llum. Oh Mestre, feis que cerqui no tant ésser consolat com consolar; ésser comprès com comprendre; ésser estimat com estimar. Perquè és donant que es rep, perdonant que s'és perdonat, morint que es ressuscita a la vida eterna».

Amor, perdó, unió, fe, veritat, esperança i llum. Aquests són els autèntics valors a través dels quals podem fer que ens arribi la pau tan desitjada i que s'oposen a l'odi, a l'ofensa, al dubte, a l'error, a la desesperació, a la tenebra.

Com es va construir el primer «betlem» ara fa 800 anys?

Les fonts franciscanes -diu el papa Francesc en la seva Carta Apostòlica *Admirabile signum*- narren en detall el que va succeir a Greccio. Diu que quinze dies abans de Nadal, Francesc va cridar un home del lloc, de nom Joan, i li va demanar que l'ajudés a complir un desig: «*Desitj celebrar la memòria de l'Infant que va néixer a Betlem i vull contemplar d'alguna manera amb els meus ulls el que va sofrir en la seva invalidesa d'infant, com va ésser reclinat en el pessebre i com va ésser col·locat sobre el farratge entre el bou i l'ase*». Tot d'una que ho va sentir, aquest home bo i feel va anar de pressa i va preparar en el lloc assenyalat allò que el sant li havia indicat.

El 24 de desembre arribaren a Greccio molts frares de diferents llocs, com també homes i dones de les granges de la comarca, portant flors i torxes per il·luminar aquella nit santa. Quan va arribar **Francesc**, va trobar el pessebre amb el farratge, el bou i l'ase. Les persones que havien arribat van mostrar davant l'escena de Nadal una alegria indescriptible, com mai no havien experimentat. Després el sacerdot, davant del Naixement, va celebrar solemnement l'Eucaristia, mostrant així **el vincle entre l'Encarnació del Fill de Déu i l'Eucaristia**. En aquella ocasió, a Greccio, no hi havia figures: el «betlem» fou realitzat i viscut per tots els presents.

En el betlem els pobres tenen un lloc privilegiat

El «betlem» és la posada en escena de l'amor de Déu, de **la seva tendresa**. Però, el marc en el qual es revela és **la pobresa**. Diu el papa Francesc que «el cor de Déu té un lloc preferencial per als pobres, tant que fins Ell mateix “es va fer pobre”» (EG 197). Fa referència al text de sant Pau als cristians de Corint on diu «**Coneixeu prou bé la generositat de Nostre Senyor Jesucrist; ell, essent ric, es va fer pobre per vosaltres, perquè us enriquíssiu amb la seva pobresa**» (2Co 8,9). I, segueix el text del Papa Francesc: «Tot el camí de la nostra redempció està signat pels pobres. Aquesta salvació va venir a nosaltres a través del «sí» d'una humil al·lota d'un petit poble perdut en la perifèria d'un gran imperi. El Salvador va néixer en una menjadora, entre animals, com ho feien els fills dels més pobres [...] Als qui estaven carregats de dolor, aclaparats de pobresa, els va assegurar que Déu els tenia al bell mig del seu cor: «**Feliços vosaltres, els pobres, perquè el Regne de Déu us pertany**» (Lc 6,20); amb ells es va identificar: «**Tenia fam i em donàreu menjar**», i va ensenyar que la misericòrdia és la clau del cel» (cf. Mt 25, 35s).

«De manera particular, **el pessebre és des del seu origen franciscà una invitació a sentir, a tocar la pobresa que el Fill de Déu va elegir per a ell mateix en la seva encarnació**. I, així, és implícitament una crida a seguir-lo en el camí de la humilitat, de la pobresa, del despullament, que des de gruta de Betlem condueix fins a la Creu. És una crida a trobar-lo i servir-lo amb misericòrdia en els germans i germanes més necessitats» (AS 3).

Posem-nos en silenci davant el «betlem» i contemplem la cova amb Maria i Josep amb Jesús en els seus braços, observem l'entorn ple de gent pobra com són els pastors que hi han acudit, atrets per un misteri que els depassa i en el qual troben la tendresa d'una família pobra que, com ells, també viu la mateixa pobresa. En el «betlem» també hi veim tot el que porten els pastors, fruit de la seva generositat i ocasió de compartir allò que tenen. Fixem-nos en allò *que porten ells a les seves mans per oferir a Jesús i demanem-nos què portam nosaltres per oferir als nostres germans més necessitats*. Vet aquí el sentit que podem donar a tot el món de regals que corren per Nadal, per a detectar-ne els excessos i mancances. *On estam situats i què pensam contemplant la generosa pobresa que veim en el «betlem»?*

Un apunt més relacionat amb aquest **fet personal i social de la pobresa** i que novament ens ve de la mà del papa Francesc quan diu que «*el pobre, quan és estimat, és apreciat com d'alt valor, i això diferencia l'autèntica opció pels pobres de qualsevol ideologia, de qualsevol intent d'utilitzar els pobres al servei d'interessos personals o polítics. Només des d'aquesta proximitat real i cordial podem acompanyar-los adequadament en el seu camí d'alliberació. Únicament això farà possible que els pobres, en cada comunitat cristiana, se sentin com a casa seva. No seria aquest estil la més gran i eficaç presentació de la Bona Nova del Regne?*» (EG 199). Fent referència al llibre de Tobies i en ocasió de la Jornada Mundial dels Pobres, celebrada recentment, ens ha deixat gravada l'exhortació a tenir sempre present: «**No esquivis cap pobre!**» (4,7).

El betlem proposa fer un itinerari pedagògic de pregària i de treball creatiu

Aquesta realitat és present en els nostres «betlems» si som feels al seu origen, a allò que sant Francesc va concebre fins a fer-ne una posada en escena, més encara

quan a tants llocs es fa un «betlem» vivent. Tot això ens ajuda a aprofundir en el misteri de Nadal i reviu la història de Betlem, sobretot en tant que ens implica en la seva preparació i exposició de forma pública. Estam davant d'un **exercici de pedagogia a dur a terme a les nostres cases, centres educatius i parròquies, que ens pot ajudar a viure a fons allò que celebrem**. Per això, pot anar bé fer un itinerari que tenguí l'espai del temps de preparació que anomenam «Advent», i que comprèn les quatre setmanes que precedeixen la festa de Nadal, enguany des del diumenge primer d'Advent, dia 3 de desembre, fins el diumenge quart d'Advent, dia 24, vigília de Nadal. *Què hem de fer durant aquest temps de preparació?*

Us propòs un **itinerari pedagògic de pregària i de treball creatiu**, construint al mateix temps el «betlem» a cada casa, a cada comunitat, centre educatiu o catequètic, o espai que creguem adequat perquè el missatge que conté arribi al cor de cada família i a qualsevol indret on el vulguem donar a conèixer. Certament, en l'ambient secular que vivim, **posar el naixement de Jesús enmig nostre, pot ésser un signe valent de donar a conèixer i agrair l'origen i la bellesa de la nostra fe**.

Construir el «betlem» a cada casa és un gest de pregària a la vegada que és dur a terme una obra d'art, on ho puguem fer possible, ja que qualsevol intent de fer lloc a Jesús dins els nostres edificis és perquè el portam al cor i el volem donar a conèixer des de la nostra fe i el nostre amor. Això tant val per als «betlems» amb més pes de la història i bellesa escultòrica o pictòrica, com per als que provenen de l'**art incipient dels infants** que, amb la seva netedat de cor, saben acollir Jesús i plasmar amb paper o plastilina el misteri més gran del seu amor. Tota aquesta escenificació la podreu veure a moltes de les nostres *esglésies* on el «betlem» hi està exposat tot l'any, a les *cases* amb les més variades representacions, als *col·legis* amb mil interpretacions, a tants altres *indrets públics* de les nostres viles i ciutats, veient també que la fe crea cultura popular. Mereix atenció especial l'*exposició a la Seu* en la qual intervenen els infants posant amb la il·lusió més gran del món el seu granet d'arena mostrant el misteri de Nadal, el misteri de Jesús que neix entre nosaltres, una trobada massiva d'infants que fa entranyable l'ambient nadalenc.

Un betlem a cada casa

Amb el lema «**un betlem a cada casa**» suggeresc a totes les famílies i, especialment als pares i mares, padrins i padrines, que construesquin el «betlem» fent al mateix temps una **adequada catequesi** als més petits que doni a conèixer les arrels i el sentit del que celebrem durant aquestes festes nadalencs: l'*entorn natural* i els seus *valors ecològics*, els *pastors* i *altres persones* que van camí de la cova per a trobar-se amb Jesús, la *família de Maria, Josep i Jesús* amb tot el que significa la pobresa d'un *estable*, una *menjadora* per llit, el rebuig a l'hora de trobar *habitatge*, el dolor de la *immigració*, el cant dels *àngels*, el llarg camí dels *Reis Mags* seguint l'*estrella* fins a trobar Jesús i amb humilitat adorar-lo... Seguint l'Evangelí, podeu ésser molt creatius.

Es tracta de posar en acció la inventiva i la creativitat per a comunicar plàsticament i de paraula les **virtuts** que es desprenen de la revelació del naixement de Jesús, la seva humilitat i proximitat a uns homes i dones, ancians, joves i infants que necessiten de salvació i senten la necessitat d'acollir-lo i fer-lo vida de les seves vides, un gest d'amor correspost.

El temps d'Advent és el més oportú per a fer aquesta entranyable experiència d'anar construint el «**betlem**» i preparar bé la festa de Nadal. La **litúrgia de cada dia, amb la lectura dels textos bíblics, és el millor mitjà per a preparar el naixement de Jesús**, conèixer les arrels històriques del seu anunci a un poble que vol fonamentar la seva espera i convertir-la en esperança, un poble que ha de superar molts obstacles humans i contínues temptacions d'abandó, convidats a renegar del Déu que els ha creats per amor i, com a poble, ara els vol rehabilitar del tot amb la vinguda del Messies. Cada «**betlem**» pot convertir-se en un espai meravellós de *catequesi en família*.

Per una lectura evangèlica actual del Jesús del betlem

També és important saber fer una lectura actual del «**betlem**» més tradicional, per tal de no quedar amb una visió només del passat i viure'l com un record que té poc a veure amb el moment que vivim. Avui ens preocupa molt la situació de Palestina, la terra de Jesús, el lloc on va néixer, va viure i va morir essent condemnat a mort i clavat a la creu com un blasfem i delinqüent. És el naixement d'aquest Jesús que anuncia dins la nostra cultura popular el *cant de la Sibil·la*, tan escoltat i valorat; s'hi expressa com el Messies esperat serà el Salvador del seu poble, davant del qual cadascú s'haurà de definir. Per això, **ens remet al naixement de Jesús i des d'aquest ens projecta cap al Judici final**, on quedarà dirimit si hem estat feals a aquest Messies que neix en el cor de la humanitat i ens ha duit un missatge de salvació. Fixem-nos que diu: «*Lo jorn del judici parrà (apareixerà) qui haurà fet servici*». És més que un text literari, molt més que un punt d'atracció o d'interès cultural. És una *interpel·lació a la consciència* sobre la coherència entre la fe cristiana i el comportament que els cristians, els seguidors de Jesús, hem de tenir.

Recentment, fixant la mirada en la terra de Jesús castigada en tantes víctimes innocents i amb les quals Ell s'identifica perquè també en serà víctima innocent, **estam contemplant un «betlem» diferent**, en el centre del qual hi veim un **Jesús** que pateix davall els bombardejos; un **Jesús** que està ferit i mor en uns hospitals que ja no disposen d'allò més necessari per a ésser atès i curat respectant la seva dignitat humana; un **Jesús** que es veu obligat a sortir de la seva terra i emigrar fugint per salvar la seva vida, formant part d'aquesta multitud de pròfugs que malviuran en un exili que desconeixen i, a més, duent a damunt només allò més imprescindible i precari; un **Jesús** que no utilitza la violència, sinó que la sofreix i es fa solidari dels qui com Ell estan patint el mateix destí; un **Jesús** que arreu del món reclama la pau per a tots, per damunt d'ideologies, tendències polítiques, situacions socials i estils de vida. I allò que és més greu, un **Jesús infant**, fill d'una família jove i pobre -com el col·locam en el «**betlem**», que mor injustament en els més de cinc mil infants innocents que recentment són víctimes de forma injusta davall les bombes, aixafats entre les ruïnes del que han estat fins ara les seves *cases, escoles, els seus hospitals i carrers*, amb un alto el foc que no arriba mai.

Construïm el Betlem, una catequesi familiar progressiva

Des d'aquesta reflexió i en comunió amb les comunitats franciscanes i les parròquies i esglésies, cases particulars i altres espais privats i públics on hi haurà la bella diversitat dels «betlems», us volem convidar a celebrar aquest vuitè centenari del «**primer betlem**» de sant Francesc d'Assís aprofundint en el seu sentit, explicant-lo als més petits i construint-lo amb ells.

Vet aquí el model i guia per al Betlem, el text que trobam a l'**Evangelí de sant Lluc 2,1-20**. Llegiu-lo amb atenció i actitud de pregària. El relat ens ajudarà a situar l'escena. Josep i Maria surten de Natzaret per registrar-se a Betlem, la seva població d'origen, segons que ho manava el governador de Síria, Quirini, per a tenir el cens de tot l'Imperi romà. *Què diu exactament l'Evangelí sobre el naixement de Jesús i el seu entorn?*

«... Maria esperava un fill. Mentre eren allà se li van complir els dies, i va néixer el seu fill primogènit: ella el va faixar amb bolquers i el posà en una menjadora, perquè no havien trobat cap lloc on hostatjar-se.

A la mateixa contrada hi havia uns pastors que vivien al ras i de nit es rellevaven per guardar el ramat. Un àngel del Senyor se'ls va aparèixer, i la glòria del Senyor els envoltà de llum. Ells es van espantar molt.

Però l'àngel els digué: No tingueu por. Us anunciï una bona nova que portarà a tot el poble una gran alegria: avui, a la ciutat de David us ha nascut el Salvador, que és el Messies, el Senyor. Això us servirà de senya: trobareu un infant faixat amb bolquers i posat en una menjadora.

I de cop s'uní a l'àngel un estol dels exèrcits celestials que lloava Déu cantant: Glòria a Déu a dalt del cel, i a la terra pau als homes que ell estima.

Quan els àngels els deixaren i se'n tornaren cap el cel, els pastors deien entre ells: Arribem a Betlem a veure això que ha passat i que el Senyor ens ha fet saber.

Hi anaren, doncs, de pressa i trobarem Maria i Josep, amb l'infant posat a la menjadora. En veure-ho, van contar el que els havien anunciat d'aquell infant. Tothom qui ho sentia quedava meravellat del que deien els pastors. Maria guardava tot això en el seu cor i ho meditava.

Després els pastors se'n tornaren, glorificant Déu i lloant-lo pel que havien vist i sentit: tot ho van trobar tal com els ho havien anunciat».

Estimades famílies, *el betlem a casa és el millor element per als més petits*. Depèn de les possibilitats de cada família. Pot ésser de paper, amb figures retallades, de fang i suro, de ceràmica... El material importa poc, l'important és fer-lo i parlar-ne amb els fills. Pensem que el betlem no és un element decoratiu ni una joguina. Ha d'ésser una expressió plàstica de les nostres creences, una expressió viva i educativa. **És tota una catequesi amb molt d'atractiu per a portar-la a terme durant el temps d'Advent. Per què no, pares catequistes dels vostres fills?** La finalitat definitiva de la catequesi és posar qualcú, no sols en contacte, sinó en comunió, amb **intimitat amb Jesús**. La millor catequesi és la que prové sobretot dels pares i de la família. *Dedicau-hi les setmanes d'Advent.*

Primera setmana: preparam la base del betlem. Un riu, uns marges, un petit hort, un pont, un pou, una cova, camins, casetes, un paller..., i un cel ben blau amb moltes estrelles. *Parlem-ne:* aquest petit poble es diu Betlem i és molt important perquè hi va néixer Jesús. Fem una petita pregària agraint la creació que ens envolta. I, si ens veim amb cor, cantem o escoltem una cançó nadalenca.

Segona setmana: posam els habitants repartits per tot el betlem. Els pastors amb les ovelles, el pescador i el caçador, la dona que renta i la que va a la font, les qui cuiden les gallines i els pollets, els pastors al costat de la foguera, atents a l'àngel que els anuncia el naixement de Jesús. *Parlem-ne:* és la gent que espera que un dia naixerà una persona que portarà la pau i l'amor a tot el món. Afegim-hi una pregària i cançó.

Tercera setmana: en un marge del camí reposen Maria i Josep. *Parlem-ne:* fa dies que caminen, no han trobat casa, tothom els han dit que no hi ha lloc per a ells ni per a l'infant que esperen. Tot i que estan cansats, se n'han hagut d'anar de la seva terra i de la seva casa. Però, tots dos estan molt contents perquè prest naixerà l'infant que esperen. Preguem junts amb l'oració feta amb les paraules amb què l'àngel va anunciar a Maria que tindria un fill, l'*Avemaria*. Continuem cantant...

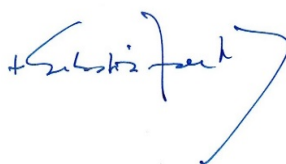
Quarta setmana: Ja hi ha col·locats el bou, la mula i potser altres animals. Josep i Maria són a la cova. Han preparat la menjadora, el pessebre, com a bres. Podem preparar els pastors i totes les figures de persones amb tot el que porten de regals i que aniran a adorar Jesús. La nit de Nadal hi posarem Jesús que ha nascut. *Parlem-ne:* podem explicar moltes coses i molts detalls d'humanitat que els infants poden aprendre i admirar. Preguem de nou amb l'*Avemaria* i preparem nadales.

Hem de tenir present que la màgia del teatre arriba als infants per mitjà de tots els seus llenguatges, els parla amb el gest, la paraula, la música, els símbols, els decorats, la indumentària..., i ofereix als infants vivències difícilment substituïbles. A tot això hi podem afegir altres elements -fins i tot participant-hi- com assistir a representacions de *Betlems vivents* o dels tradicionals *Pastorells*, o visitar els *innombrables Betlems* plens d'art i bellesa, tradició i missatge, presents a les *esglésies parroquials* i tantes *altres esglésies*, especialment les que mantenen viu el caràcter franciscà, la majoria de les quals amb el Betlem muntat tot l'any.

Tot ajuda a aconseguir el mateix objectiu, 800 anys després que sant Francesc d'Assís ideà el primer betlem. A la vegada, també és una **invitació a viure el temps d'Advent** que ens prepara per a celebrar les festes de Nadal amb esperit cristià, aconseguint, amb actituds i fets, que siguin per a tothom plenes de pau i felicitat.

I, pregant davant el «betlem», podem apropar-nos al **Misteri d'Amor** a la humanitat, l'**admirable signe de la tendresa de Déu** que pot transformar els nostres cors i donar-nos força per a viure amb *senzillesa* i *humilitat*, amb *solidaritat* i *coherència*, amb *fidelitat* i *entusiasme*, la nostra vida cristiana amb *fraternitat* i *sinodalitat*, fent camí junts i seguint Jesús. Contemplant-lo infant tot just nascut en el cor de la nostra humanitat, fem **que el Betlem sigui sobretot un clam de PAU entre nosaltres i per a tot el món**, i ens apropiem a contemplar en el naixement de Jesús el misteri més gran de l'amor de Déu que vol que tothom arribi a participar de la seva plenitud ja ara i per sempre.

Amb tot el meu afecte i desig de pau i benedicció!

El «belén», admirable signo de la ternura de Dios

Una herencia franciscana

Celebramos en la Navidad de este año, queridos hermanos y hermanas, **el octavo centenario del primer «Belén»** de la historia, obra de san Francisco de Asís en la localidad italiana de Greccio, que ha dado vigencia y continuidad a la larga tradición de los «**belenes**» en nuestra tierra mallorquina y en todo el mundo. Han sido sus custodios y promotores especialmente las **comunidades de frailes franciscanos y monjas franciscanas**, los cuales, con su mensaje y su creatividad sobre el Nacimiento de Jesús, han sabido plasmar en el corazón de nuestra cultura el signo admirable de la ternura de un Dios que se hace hombre como nosotros en una cultura marcada por la acogida y la indiferencia a la vez, como ya sucedió en tiempos de Jesús.

Después de 800 años, **este hecho emblemático sigue vivo entre nosotros y ha creado tradición**, la que de año en año, de Navidad en Navidad, decora nuestras iglesias y hogares familiares, instituciones públicas y espacios privados, donde la figura humilde del Niño Jesús aparece de forma muy discreta poniendo en medio de los ambientes, incluso los más seculares, un detalle de ternura que nos hace abrir los ojos y enardecer el corazón para que entendamos que este es el mensaje cristiano también hoy, y no el de la mentira, la crispación y la violencia. Cuando nació Jesús -dicen las crónicas del momento- había paz en todo el mundo conocido. Qué bien, si **dejándolo nacer ahora**, en pleno siglo XXI, somos capaces de acogerlo habiendo superado también todos los enfrentamientos bélicos en su tierra de Palestina, en la castigada Ucrania, en la violencia institucionalizada en tantos otros lugares y en las agresiones entre nosotros.

La tradición de los 800 años del **primer «belén»**, iniciativa y obra del diácono san Francisco de Asís, ahora es recibida con gozo y agradecimiento por nuestra generación porque queremos que sea una realidad entre nosotros de la mayor actualidad el anuncio del nacimiento de Jesús, como lo fue en aquel momento histórico en el que -según escribe el biógrafo Tomas de Celano- recordando que esa noche se añadió a la escena simple y llena de emoción el don de una visión maravillosa: uno de los presentes ve recostado en el pesebre al propio Niño Jesús. Dice que de aquel «*belén de la Navidad de 1223, todos regresaron a sus casas colmados de alegría*».

Representar con sencillez la belleza de nuestra fe

Comenta el papa Francisco que san Francisco de Asís «San Francisco realizó **una gran obra de evangelización con la simplicidad de aquel signo**. Su enseñanza ha penetrado en los corazones de los cristianos y permanece hasta nuestros días como un modo genuino de representar con sencillez la belleza de nuestra fe. Por otro lado, el mismo lugar donde se realizó el primer “**belén**” expresa y evoca estos sentimientos. Greccio se ha convertido en un refugio para el alma que se esconde en la roca para dejarse envolver en el silencio» (AS 3).

Y añade el papa Francisco: «*¿Por qué el “belén” suscita tanto asombro y nos conmueve?* En primer lugar, porque **manifiesta la ternura de Dios**. Él, el Creador del universo, se abaja a nuestra pequeñez. El don de la vida, siempre misterioso para nosotros, nos cautiva aún más viendo que ***Aquel que nació de María es la fuente y protección de cada vida***. En Jesús, el Padre nos ha dado un hermano que viene a buscarnos cuando estamos desorientados y perdemos el rumbo; un amigo fiel que siempre está cerca de nosotros; nos ha dado a su Hijo que nos perdona y nos levanta del pecado» (*ibid.*). Es sintomático que, entre nosotros, imbuidos en una cultura que desplaza el hecho religioso, esta admiración por el misterio de la Navidad y todo lo que representa, todavía nos conmueva, y la tradición del «**belén**» se mantenga viva. *¿No será que en el fondo existe en muchas personas la búsqueda de un sentido que retorne a la verdad que convence y a la humildad que anima a vivir?* Probablemente, por aquello de padecer una fe vergonzante, muchos lo sienten pero no lo dicen, lo cual les impide vivirlo. Tenemos que ser más valientes y más sinceros, y seremos más coherentes y más felices.

¿Qué podemos aprender contemplando el belén?

Esta escenificación tan sencilla, hecha de elementos del medio natural, vegetal y animal, donde una pareja joven, **María** y **José**, vive el gozo del hijo que nace en unas circunstancias muy originales, no hay duda de que es una fuerte interpelación a toda nuestra sociedad tan dada a *malgastar*, a la *ostentación* y a las *diferencias sociales*, porque deshace de arriba a abajo todas las pretensiones de abuso de poder y de aprovechamiento del pueblo en beneficio de intereses particulares o partidistas. Incluso, los sabios **Reyes Magos**, tan representados por doquier en cabalgadas y adoraciones, tan admirados y queridos por los niños, son representados con la humildad del que se arrodilla reconociendo a Dios en la pequeñez de un niño en la casa familiar.

¿Qué podemos aprender, contemplando a la familia de Nazaret en una cueva de la Palestina actual, en la ciudad de Belén, que es donde según los profetas tenía que nacer el Mesías? ¿Qué tienen que contemplar hoy nuestros ojos en la austeridad y pobreza de esa cueva, donde solo habitan como refugio los animales y que ahora ha recibido unos nuevos inquilinos en el momento de nacer su primer hijo?

No hay duda de que en una transposición del tiempo, hoy no solo los vemos a ellos y a los pastores que van a adorar al Niño Jesús que ha nacido, sino que descubrimos en ella **pueblos enfrentados, muros que separan** e impiden la convivencia pacífica entre vecinos de un mismo pueblo y, sobre todo recientemente, una **guerra fratricida**, una catástrofe humanitaria, una matanza indiscriminada de

inocentes, unas viviendas y unos hospitales destruidos por los bombardeos, sembrando la muerte entre todas las edades y entre el aturdimiento y el horror de los que se ven amenazados... *¿Qué se está haciendo de la tierra de Jesús? ¿Qué «belén» construiríamos hoy contemplándola y qué imágenes pondríamos en escena?*

El belén, un gesto elocuente a favor de la paz

El «belén» que ideó y construyó san Francisco en Greccio, lo tenía muy definido y era un indiscutible **gesto a favor de la paz**. El «belén» en sí mismo ya era la muestra de una propuesta que podemos hacer realidad viva en cada casa, en cada iglesia, en cada lugar donde se representa. Por eso, qué bien que podamos anunciar este eslogan de «**¡un belén en cada casa!**» para *exponer al público nuestra fe y dar a conocer sus raíces*. Cada casa, cada iglesia, cada lugar donde esté, puede ser un testimonio vivo de **la ternura de Dios manifestada en Jesús**, el niño que nace en un lugar cargado de historia, de presente y de futuro, pero siempre con el distintivo de la paz. Visitando los distintos belenes que hay en nuestra isla, descubriremos la belleza del arte, testimonio de la belleza de la fe de los que a lo largo de los siglos dejaron una huella de paz y sencillez de corazón que no se ha borrado. San Francisco de Asís hace de ello plegaria cuando pide ser él mismo instrumento de paz.

Irá bien que la recemos con él, en público y en particular, en casa, en la iglesia o en cualquier otro lugar donde nos encontremos, también ante un «**belén**». Os la facilito para que la podáis rezar:

«¡Señor, haz de mí un instrumento de tu paz! Que allí donde haya odio, ponga yo amor; donde haya ofensa, ponga yo perdón; donde haya discordia, ponga yo unión; donde haya error, ponga yo verdad; donde haya duda, ponga yo fe; donde haya desesperación, ponga yo esperanza; donde haya tinieblas, ponga yo luz; donde haya tristeza, ponga yo alegría. ¡Oh, Maestro!, que no busque yo tanto ser consolado como consolar; ser comprendido, como comprender; ser amado, como amar. Porque dando es como se recibe; olvidando, como se encuentra; perdonando, como se es perdonado; muriendo, como se resucita a la vida eterna.»

Amor, perdón, unión, fe, verdad, esperanza y luz. Estos son los auténticos valores a través de los que podemos hacer que nos llegue la paz tan deseada y que se oponen al odio, a la ofensa, a la duda, al error, a la desesperación, a la tiniebla.

¿Cómo se construyó el primer «belén» hace ahora 800 años?

Las fuentes franciscanas -dice el papa Francisco en su Carta Apostólica *Admirabile signum*- narran en detalle lo que sucedió en Greccio. Dice que quince días antes de la Navidad, Francisco llamó a un hombre del lugar, de nombre Juan, y le pidió que le ayudase a cumplir un deseo: *«Deseo celebrar la memoria del Niño que nació en Belén y quiero contemplar de alguna manera con mis ojos lo que sufrió en su invalidez de niño, cómo fue reclinado en el pesebre y cómo fue colocado sobre heno entre el buey y el asno»*. Enseguida que lo escuchó, ese hombre Bueno y fiel fue de prisa y preparó en el lugar señalado lo que el santo le había indicado.

El 24 de diciembre llegaron a Greccio muchos frailes de distintos lugares, así como hombres y mujeres de las granjas de la comarca, trayendo flores y antorchas para iluminar aquella noche santa. Cuando llegó **Francisco**, encontró el pesebre con el heno,

el buey y el asno. Las personas que habían llegado mostraron ante la escena de la Navidad una alegría indescriptible, como nunca habían experimentado. Después el sacerdote, ante el Nacimiento, celebró solemnemente la Eucaristía, mostrando así **el vínculo entre la Encarnación del Hijo de Dios y la Eucaristía**. En aquella ocasión, en Greccio, no había figuras: el «belén» fue realizado y vivido por todos los presentes.

En el belén, los pobres tienen un lugar privilegiado

El «belén» es la puesta en escena del amor de Dios, de **su ternura**. Pero, el marco en el que se revela es **la pobreza**. Dice el papa Francisco que «el corazón de Dios tiene un sitio preferencial para los pobres, tanto que hasta Él mismo “se hizo pobre”» (EG 197). Se refiere al texto de san Pablo a los corintios donde dice «**Conocéis bien la generosidad de Nuestro Señor Jesucristo; él, siendo rico, se hizo pobre por vosotros, para enriqueceros con su pobreza**» (2Co 8,9). Y, sigue el texto del Papa Francisco: «Todo el camino de nuestra redención está signado por los pobres. Esta salvación vino a nosotros a través del “sí” de una humilde muchacha de un pequeño pueblo perdido en la periferia de un gran imperio. El Salvador nació en un pesebre, entre animales, como lo hacían los hijos de los más pobres [...] A los que estaban cargados de dolor, agobiados de pobreza, les aseguró que Dios los tenía en el centro de su corazón: “**¡Felices vosotros, los pobres, porque el Reino de Dios os pertenece!**” (Lc 6,20); con ellos se identificó: “**Tuve hambre y me disteis de comer**”, y enseñó que la misericordia hacia ellos es la llave del cielo (cf. Mt 25,35s)».

«De modo particular, **el pesebre es desde su origen franciscano una invitación a “sentir”, a “tocar” la pobreza que el Hijo de Dios eligió para sí mismo en su encarnación**. Y así, es implícitamente una llamada a seguirlo en el camino de la humildad, de la pobreza, del despojo, que desde la gruta de Belén conduce hasta la Cruz. Es una llamada a encontrarlo y servirlo con misericordia en los hermanos y hermanas más necesitados» (AS 3).

Pongámonos en silencio ante el «belén» y contemplemos la cueva con María y José con Jesús en sus brazos, observemos el entorno repleto de gente pobre como son los pastores que han acudido, atraídos por un misterio que les sobrepasa y en el que encuentran la ternura de una familia pobre que, como ellos, también vive la misma pobreza. En el «belén» también vemos todo lo que traen los pastores, fruto de su generosidad y ocasión de compartir lo que tienen. Fijémonos en lo *que traen ellos en sus manos para ofrecer a Jesús* y **preguntémonos qué llevamos nosotros para ofrecer a nuestros hermanos más necesitados**. He aquí el sentido que podemos dar a todo el mundo de los regalos que corren por Navidad, para detectar sus excesos y limitaciones. *¿Dónde estamos situados y qué pensamos contemplando la generosa pobreza que vemos en el «belén»?*

Un apunte más relacionado con este **hecho personal y social de la pobreza** y que nuevamente nos viene de la mano del papa Francisco cuando dice que «*el pobre, cuando es amado, «es estimado como de alto valor»[168], y esto diferencia la auténtica opción por los pobres de cualquier ideología, de cualquier intento de utilizar a los pobres al servicio de intereses personales o políticos. Sólo desde esta cercanía real y cordial podemos acompañarlos adecuadamente en su camino de liberación. Únicamente esto hará posible que «los pobres, en cada comunidad cristiana, se sientan como en su casa. ¿No sería este estilo la más grande y eficaz presentación de la Buena*

Nueva del Reino?» (EG 199). Haciendo referencia al libro de Tobías y en ocasión de la Jornada Mundial de los Pobres, celebrada recientemente, nos ha dejado grabada la exhortación a tener siempre presente: «*¡No apartes tu rostro del pobre!*» (4,7).

El belén propone un itinerario pedagógico de oración y de trabajo creativo

Esta realidad es presente en nuestros «belenes» si somos fieles a su origen, a lo que san Francisco concibió hasta ponerlo en escena, más aún cuando en tantos lugares se hace un «belén» viviente. Todo ello nos ayuda a profundizar en el misterio de Navidad y revivir la historia de Belén, sobre todo en cuanto nos implica en su preparación y exposición de forma pública. Estamos ante un **ejercicio de pedagogía a llevar a cabo en nuestras casas, centros educativos y parroquias, que nos puede ayudar a vivir a fondo lo que celebramos**. Por ello, puede ser bueno realizar un itinerario que tenga el espacio del tiempo de preparación que llamamos «Adviento», y que comprende las cuatro semanas que preceden la fiesta de Navidad, este año desde el primer domingo de Adviento, día 3 de diciembre, hasta el cuarto domingo de Adviento, día 24, vigilia de Navidad. *¿Qué hacer durante este tiempo de preparación?*

Os propongo un **itinerario pedagógico de plegaria y de trabajo creativo**, construyendo al mismo tiempo el «belén» en cada casa, en cada comunidad, centro educativo o catequético, o espacio que creamos adecuado para que el mensaje que contiene llegue al corazón de cada familia y a cualquier lugar donde queramos darlo a conocer. Ciertamente, en el ambiente secular que vivimos, **poner el nacimiento de Jesús en medio nuestro, puede ser un signo valiente de dar a conocer y agradecer el origen y la belleza de nuestra fe**.

Construir el «belén» en cada casa es un gesto de oración a la vez que es llevar a término una obra de arte, donde podamos hacerlo posible, ya que cualquier intento de dejar lugar a Jesús en nuestros edificios es porque lo llevamos en el corazón y lo queremos dar a conocer desde nuestra fe y nuestro amor. Eso vale tanto para los «belenes» con más peso de la historia y belleza escultórica o pictórica, como para los que provienen del **arte incipiente de los niños** que, con su limpieza de corazón, saben acoger a Jesús y plasmar con papel o plastilina el misterio más grande de su amor. Toda esta escenificación la podréis ver en muchas de nuestras *iglesias* donde el «belén» está expuesto todo el año, en las *casas* con las más variadas representaciones, en los *colegios* con mil interpretaciones, en tantos otros *lugares públicos* de nuestros pueblos y ciudades, viendo también que la fe crea cultura popular. Merece especial atención la *exposición en la Seu* en la que intervienen los niños poniendo con la ilusión más grande del mundo su granito de arena mostrando el misterio de la Navidad, el misterio de Jesús que nace entre nosotros, un encuentro masivo de niños que hace entrañable el ambiente navideño.

Un belén en cada casa

Con el lema «**un belén en cada casa**» sugiero a todas las familias y, especialmente a los padres y madres, abuelos y abuelas, que construyan el «belén» haciendo al mismo tiempo una **adecuada catequesis** a los más pequeños que dé a conocer las raíces y el sentido de lo que celebramos durante estas fiestas navideñas: el *entorno natural* y sus *valores ecológicos*, los *pastores* y *otras personas* que van camino

de la cueva para encontrarse con Jesús, la *familia de María, José y Jesús* con todo lo que significa la pobreza de un *establo*, un *pesebre* por lecho, el rechazo a la hora de encontrar *habitación*, el dolor de la *inmigración*, el canto de los *ángeles*, el largo camino de los *Reyes Magos* siguiendo la *estrella* hasta encontrar a Jesús y con humildad adorarlo... Siguiendo el Evangelio, podéis ser muy creativos.

Se trata de poner en acción la inventiva y la creatividad para comunicar plásticamente y de palabra las **virtudes** que se desprenden de la revelación del nacimiento de Jesús, su humildad y proximidad a unos hombres y mujeres, ancianos, jóvenes y niños que necesitan de salvación y sienten la necesidad de acogerlo y hacerlo vida de sus vidas, un gesto de amor correspondido.

El tiempo de Adviento es el más oportuno para esta entrañable experiencia de ir construyendo el «**belén**» y preparar bien la fiesta de Navidad. La **liturgia de cada día, con la lectura de los textos bíblicos, es el mejor medio para preparar el nacimiento de Jesús**, conocer las raíces históricas de su anuncio a un pueblo que quiere fundamentar su espera y convertirla en esperanza, un pueblo que debe superar muchos obstáculos humanos y continuas tentaciones de abandono, invitados a renegar del Dios que los ha creado por amor y, como pueblo, ahora quiere rehabilitarlos del todo con la venida del Mesías. Cada «**belén**» puede convertirse en un espacio maravilloso de *catequesis en familia*.

Por una lectura evangélica actual del Jesús del belén

También es importante saber hacer una lectura actual del «**belén**» más tradicional, para no quedarse con una visión solo del pasado y vivirlo como un recuerdo que tiene poco que ver con el momento que vivimos. Hoy nos preocupa mucho la situación de Palestina, la tierra de Jesús, el lugar donde nació, vivió y murió siendo condenado a muerte y clavado en la cruz como un blasfemo y delincuente. Es el nacimiento de este Jesús que anuncia en nuestra cultura popular el *canto de la Sibila*, tan escuchado y valorado; en él se expresa cómo el Mesías esperado será el Salvador de su pueblo, ante el que cada uno tendrá que definirse. Por eso, **nos remite al nacimiento de Jesús y desde él nos proyecta hacia el Juicio final**, donde quedará dirimido si hemos sido fieles a este Mesías que nace en el corazón de la humanidad y nos ha traído un mensaje de salvación. Fijémonos que dice: «*Lo jorn del judici parrà (aparecerà) qui haurà fet servici*». Es más que un texto literario, mucho más que un punto de atracción o de interés cultural. Es una *interpelación a la conciencia* sobre la coherencia entre la fe cristiana y el comportamiento que los cristianos, los seguidores de Jesús, debemos tener.

Recientemente, fijando la mirada en la tierra de Jesús castigada en tantas víctimas inocentes y con las que Él se identifica porque también será víctima inocente, **estamos contemplando un «belén»** diferente, en cuyo centro vemos a un **Jesús** que padece bajo los bombardeos; a un **Jesús** que está herido y muere en unos hospitales que ya no disponen de lo más necesario para ser atendido y curado respetando su dignidad humana; a un **Jesús** que se ve obligado a salir de su tierra y emigrar huyendo para salvar su vida, formando parte de esa multitud de prófugos que malvivirán en un exilio que desconocen y, además, llevando encima solo lo más imprescindible y precario; a un **Jesús** que no utiliza la violencia, sino que la sufre y se hace solidario de los que como Él están padeciendo el mismo destino; a un **Jesús** que en todo el mundo reclama la paz para todos, por encima de ideologías, tendencias políticas, situaciones sociales y estilos

de vida. Y lo que es más grave, a un **Jesús niño**, hijo de una familia joven y pobre -como lo colocamos en el «**belén**»-, que muere injustamente en los más de cinco mil niños inocentes que recientemente son víctimas de forma injusta bajo las bombas, aplastados entre las ruinas de lo que han sido hasta ahora sus *casas, escuelas, hospitales y calles*, con un alto el fuego que no llega nunca.

Construimos el Belén, una catequesis familiar progresiva

Desde esta reflexión y en comunión con las comunidades franciscanas y las parroquias e iglesias, casas particulares y otros espacios privados y públicos donde habrá la bella diversidad de los «belenes», queremos invitaros a celebrar este octavo centenario del «**primer belén**» de san Francisco de Asís profundizando en su sentido, explicándolo a los más pequeños y construyéndolo con ellos.

He aquí el modelo y guía para el Belén, el texto que encontramos en el **Evangelio de san Lucas 2,1-20**. Leedlo con atención y actitud de plegaria. El relato nos ayudará a situar la escena. José y María salen de Nazaret para registrarse en Belén, su población de origen, según lo mandaba el gobernador de Siria, Quirino, para tener el censo de todo el Imperio romano. *¿Qué dice exactamente el Evangelio sobre el nacimiento de Jesús y su entorno?*

«... María esperaba un hijo. Mientras estaban allí se le cumplió el tiempo, y nació su hijo primogénito: ella lo envolvió en pañales y lo puso en el pesebre, porque no había sitio para ellos en la posada.

En aquel contorno, había unos pastores que vivían al raso y de noche se turnaban para guardar el rebaño. Un ángel del Señor se les apareció, y la gloria del Señor los envolvió de claridad. Ellos se asustaron.

Pero el ángel les dijo: No tengáis miedo. Os anuncio una buena noticia que traerá a todo el pueblo una gran alegría: hoy, en la ciudad de David os ha nacido el Salvador, que es el Mesías, el Señor. Esto os servirá de señal: encontraréis a un niño envuelto en pañales y acostado en un pesebre.

Y de repente se unió al ángel un ejército celestial que alababa a Dios cantando: Gloria a Dios en el cielo y en la tierra paz a los hombres de buena voluntad.

Cuando los ángeles los dejaron y se volvieron al cielo, los pastores se decían entre sí: Lleguemos a Belén a ver lo que ha pasado y que el Señor nos ha hecho saber.

Fueron, pues, de prisa y encontraron a María y José, con el niño puesto en el pesebre. Al verlo, contaron lo que les habían anunciado de aquel niño. Todos los que lo oían quedaban maravillado de lo que decían los pastores. María guardaba todas estas cosas en su corazón y las meditaba.

Después los pastores se volvieron, glorificando a Dios y alabándolo por lo que habían visto y oído: todo tal como les había sido anunciado».

Estimadas familias, *el belén en casa es el mejor elemento para los más pequeños*. Depende de las posibilidades de cada familia. Puede ser de papel, con figuras

recortadas, de barro y corcho, de cerámica... El material importa poco, lo importante es hacerlo y tratarlo con los hijos. Pensemos que el belén no es un elemento decorativo ni un juguete. Ha de ser una expresión plástica de nuestras creencias, una expresión viva y educativa. ***Es toda una catequesis con mucho atractivo para llevarla a cabo durante el tiempo de Adviento.*** ¿Por qué no, padres catequistas de vuestros hijos? La finalidad definitiva de la catequesis es poner a alguien, no solo en contacto, sino en comunión, en **intimidad con Jesús**. La mejor catequesis es la que proviene sobre todo de los padres y de la familia. *Dedicadle las semanas de Adviento.*

Primera semana: preparamos la base del belén. Un río, unos márgenes, un pequeño huerto, un puente, un pozo, una cueva, caminos, casetas, un pajar..., y un cielo azul con muchas estrellas. *Hablemos de ello:* este pequeño pueblo se llama Belén y es muy importante porque Jesús nació en él. Hagamos una pequeña oración agradeciendo la creación que nos rodea. Y, si nos vemos capaces, cantemos o escuchemos una canción navideña.

Segunda semana: ponemos los habitantes repartidos por todo el belén. Los pastores con las ovejas, el pescador y el cazador, la mujer que lava y la que va a la fuente, las que cuidan las gallinas y los pollitos, los pastores al lado de la hoguera, atentos al ángel que les anuncia el nacimiento de Jesús. *Hablemos de ello:* es la gente que espera que un día nacerá una persona que traerá la paz y el amor a todo el mundo. Añadamos una oración y canción.

Tercera semana: en un margen del camino reposan María y José. *Hablemos de ello:* hace días que caminan, no han encontrado casa, todos les han dicho que no hay lugar para ellos ni para el niño que esperan. Aunque están cansados, han tenido que marchar de su tierra y de su casa. Pero, los dos están muy contentos porque pronto nacerá el niño que esperan. Recemos juntos con la plegaria compuesta con las palabras con que el ángel anunció a María que tendría un hijo, el *Avemaría*. Continuemos cantando...

Cuarta semana: Ya están colocados el buey, la mula y quizás otros animales. José y María están en la cueva. Han preparado el pesebre como cuna. Podemos preparar los pastores y todas las figuras de personas con todo lo que traen de regalos y que irán a adorar a Jesús. En la noche de Navidad pondremos a Jesús que ha nacido. *Hablemos de ello:* podemos explicar muchas cosas y muchos detalles de humanidad que los niños pueden aprender y admirar. Oremos de nuevo con el *Avemaría* y preparemos villancicos.

Debemos tener presente que la magia del teatro llega a los niños por medio de todos sus lenguajes, les habla con el gesto, la palabra, la música, los símbolos, los decorados, la indumentaria..., y ofrece a los niños vivencias difícilmente sustituibles. A todo ello podemos añadir otros elementos -incluso participando en ellos- como asistir a representaciones de ***Belenes vivientes*** o de los tradicionales ***Pastorells***, o visitar los ***innumerables Belenes*** llenos de arte y belleza, tradición y mensaje, presentes en las ***iglesias parroquiales*** y tantas ***otras iglesias***, especialmente las que mantienen vivo el carácter franciscano, la mayoría de ellas con el Belén montado todo el año.

Todo ayuda a conseguir el mismo objetivo, 800 años después de que san Francisco de Asís ideó el primer belén. A la vez, también es una **invitación a vivir el tiempo de Adviento** que nos prepara para celebrar las fiestas de Navidad con espíritu cristiano, logrando, con actitudes y hechos, que sean para todos repletas de paz y felicidad.

Y, orando ante el «belén», podemos acercarnos al **Misterio de Amor** a la humanidad, el **admirable signo de la ternura de Dios** que puede transformar nuestros corazones y darnos fuerza para vivir con *sencillez* y *humildad*, con *solidaridad* y *coherencia*, con *fidelidad* y *entusiasmo*, nuestra vida cristiana con *fraternidad* y *sinodalidad*, haciendo camino juntos y siguiendo a Jesús. Contemplándolo niño recién nacido en el corazón de nuestra humanidad, hagamos **que el Belén sea sobre todo un clamor de PAZ entre nosotros y para todo el mundo**, y nos acerque a contemplar en el nacimiento de Jesús el misterio más grande del amor de Dios que quiere que todo el mundo llegue a participar de su plenitud ya ahora y por siempre.

¡Con todo mi afecto y deseo de paz y bendición!

